

חתם סופר מסכת ביצה דף טז עמוד א

ב"ש אומרי' מחד בשבתין לשבתין לומר שיזכור כל ימיו לעולם הבא יום שכלו שבת וב"ה ס"ל ברוך ה' יום יום דיפה שעה א' לצדיקים בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי עוה"ב. והאמנם לאו כל אדם זוכה לעשות כב"ה והיינו פלוגתת ב"ש וב"ה לב"ש נוח שלא נברא ולב"ה נוח שנברא, דודאי הזוכים לאותה מדריגה של ב"ה נוח לו שנברא וכתי' תוס' במס' ע"ז ה' ע"א ד"ה שאלמלא וכו' ע"ש. ויען רובא דרובא לא זכו לדבית הלל ע"כ נמנו וגמרו כב"ש דנוח שלא נברא והלואי ויעשו מחד בשבתין לשבתין כדאמרי' התם עירובין י"ג ע"ש ועכשיו שנברא יפשפש במעשיו, ע"כ יתישב פירש"י בחומש בפסוק זכור את יום השבת לקדשו כב"ש ורמב"ן טען עליו ע"ש. וא"נ י"ל דהלל כל מעשיו לש"ש וי"ל שגם אכילתו והנאת גופו ביום חול הי' קודש וקרבן לה' וא"כ מצוה שבא לידך אל יחמיצנה לשמור על שבת כי גם היום מצוה בבהמה שמינה אבל מודה הלל מי שאינו יכול לכווין כן כל מעשיו טוב יותר לעשות כשמאי ומיושב ג"כ קו' רמב"ן על רש"י פ' יתרו וק"ל

מסכת עבודה זרה דף ה עמוד א

אמר ריש לקיש בואו ונחזיק טובה לאבותינו שאלמלא הן לא חטאו אנו לא באנו לעולם, שנאמר אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם חבלתם מעשיכם אכן כאדם תמותון וגו' למימרא דאי לא חטאו לא הוו מולדו-והכתיב ואתם פרו ורבו! עד סיני. בסיני נמי כתיב "לך אמור להם שובו לכם לאהליכם!" לשמחת עונה. והכתיב "למען ייטב להם ולבניהם וגו'!" לאותן העומדים על הר סיני. והאמר ריש לקיש מאי דכתיב "זה ספר תולדות אדם וגו'" וכי ספר היה לו לאדם הראשון מלמד שהראה לו הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון דור דור ודורשיו דור דור וחכמיו דור דור ופרנסיו, כיון שהגיע לדורו של רבי עקיבא שמח בתורתו ונתעצב במיתתו, אמר ולי מה יקרו רעיך אל [וגו'] ואמר רבי יוסי אין בן דוד בא עד שיכלו נשמות שבגוף שנאמר [כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף] כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי. לא תימא אנו לא באנו לעולם אלא "כמי" שלא באנו לעולם.

רש"י שם

לאבותינו – עושי העגל:

לא באנו לעולם – שהיו כמלאכים ולא הולידו בנים:

לאותם – בנים שהיו כבר בעמידתם בסיני:

לשמחת עונה – שעד עתה נאסר להן אל תגשו אל אשה:

עד שיכלו וכו' – אוצר יש ושמו גוף ומבראשית נוצרו כל הנשמות העתידות להולד ונתנם לשם:

כי לא לעולם אריב – לאחר זמן הגאולה ולא לנצח אקצוף מלגאול כי רוח אשר לפני

נשמות שבגוף יעטוף הוא המאחר כמו העטופים ללבן (בראשית ל) ונשמות שאני עשיתי:
כמי שלא באנו לעולם – לפי שהן חיים לעולם וכל זמן שהן קיימין אין אנו חשובין כלום:

תוספות שם ד"ה שאלמלא לא חטאו לא באנו לעולם

ואע"ג דאמרינן פ"ק דערובין (דף יג: ושם) נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא היינו בתחלת לידתו שאין ידוע מה יהא בסופו אבל כשהוא צדיק אשריו ואשרי הדור שהוא בתוכו. ועוד דלמסקנא דכמי שלא באנו לעולם אתי שפיר:

שפת אמת בראשית פרשת חיי שרה

ב"ה [תרנ"ד]

במדרש יודע ה' ימי תמימים כשם שהם תמימים כך שנותיהם תמימים כו' ולמה נאמר שני חיי שרה באחרונה שחביבין שנותיהם של צדיקים לפני הקב"ה בעוה"ז ובעוה"ב. דהנה כל הדברים יש להם שורש בשמים. הן בחי' עולם שנה ונפש לכולם יש שורש בשמים. וז"ש יום ליום יביע אומר. יום שלמעלה ליום שלמטה. והצדיקים צריכים לחבר הכל אל השורש. וזה עיקר שם צדיק כמ"ש ז"ל דאחיד בשמיא וארעא. ובחי' צדיק זה יש כנפש כמ"ש נח נח אברהם אברהם. שהיו מתאחדים עם השורש שלהם אז נקרא תמים. וכמו כן בעולם ארץ ישראל וירושלים וביהמ"ק שעל שם זה נק' ירושלים על שלימות הנ"ל דכתיב כעיר שחברה לה יחדיו. ולכן נק' צדק. וכמו כן בזמן ושנה. שבת שלום. ולכן כל מעשי שבת כפולים. לחם משנה. זכור ליום כו' שבו מתעלה הזמן אל השורש. והכל תלוי בבני ישראל וצדיקים כדאיתא צדיק בעיר הוא הודה זיוה הדרה. פירוש שמוציא מכח אל הפועל הוד וזיו והדר שיש בשורש אותו המקום. וכמו כן בזמן כי הקב"ה מחדש בכל יום מעשה בראשית וכתוב אעירה שחר דרשו חז"ל אני מעיר השחר ואין השחר מעיר אותי. ועל זה כ' לשקוד על דלתותי יום יום ביום דלמטה ויום דלמעלה. והם ב' דלתות ושני פתחים שדרשו חז"ל. ועמ"ש מו"ז ז"ל בשם הרב מפרשיסחא על זה. וזה יום יום יעמס לנו. שזה מוטל על הצדיקים להכין הימים שלמטה שיהיו כלים לקבל השפע מימים אלו שבשמים. ואיתא בגמ' ב"ש אומרים מחד בשבתא לשבתא. והלל מדה אחרת היתה לו ברוך ה' יום יום ע"ש במס' ביצה. והם ב' מדריגות כי השבת מעלה היום שלמטה ונתבטל אל השורש. ולכן איתא שבת יומא דנשמתין ולא דגופא. כי כשמתגלה עולם שלמעלה. עולם דלמטה לא אדכיר בשמא. ולכן בשבת לא אשתכח בי' מנא כדאיתא בזוה"ק דכולהו ברכאין בי' תליין דייקא. ומדת ב"ה הוא לתקן ימי המעשה להיות אחוזין ומתאחדין בימים שלמעלה. זהו בחי' יום יום. וזה ענין מחלוקת בגמ' ואברהם זקן בא בימים וה' ברוך את אברהם בכל: יש אומרים שלא הי' לו בת כל עיקר ויש אומרים בת היתה לו ובכל שמה. הוא כנ"ל כי הכל מודין שנתעלה

אברהם אבינו לעולם שלמעלה. שזה פי' זקן בא בימים. וי"א כי נתעלה ממש למעלה מן הטבע. וה' ברך בכחי' השבת דכולהו ברכאין בי' תליין. אבל בת הוא ענין מדה ומקבל. שהוא בחי' עולם התחתון. כשהוא מתוקן ומוכן לקבל הברכה. לכן יש אומרים אפילו ברתא לא חסרי' רחמנא שהי' לו בחי' בת ובכל שמה. שהי' דבוק ומתאחד בשורש העליון כנ"ל:

בספר קומץ המנחה [לר' צדוק הכהן] חלק א [אות י']:

ולכן כתבו המקובלים לעתיד הלכה כב"ש דהוא לחומרא ורצה להוסיף גזירות וחיוכים לכל אחד וזהו לעתיד אבל בעוה"ז אין שייכים גדרים אלה אלא לשרידים.

החיד"א בפתח עיניים על פרקי אבות פ"ה [כל מחלקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים]
שמעתי דר"ל שלבסוף לעתיד לבא יתקיימו סברות בית שמאי.

בסידור אשי ישראל באבני אליהו דברי רבנו אברהם בנו של הגר"א זצלה"ה:

על ברכת יוצר אור וכו' ובורא הכל: בפסוק נאמר ובורא רע אבל לישנא מעליא נקט (ברכות יא, ב) אבל מ"מ משמעות אחד להם, כי על כל מין קללה מברכין שהכל נהיה, כי הרע מעורב בכל כשומר לפרי והוא עצם הבריאה היצירה והעשייה תיקון והמתקה לו למתק ולמסך הגבורות, וכן אמרו עלתה במחשבה לברוא במדת הדין בגבורות ואח"כ שתפה עם מדת הרחמים שנאמר ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים. נמצא היא בתחילה ובאחרונה שסוף המעשה במחשבה תחלה. ושמעתי ממורי אבא הגאון זצלה"ה שלעתיד לבא יהיה הלכה כבית שמאי שהם מגבורות, כי גבורות ישע ימינו.

מסילת ישרים פרק כ - במשקל החסידות:

ומעשה דר' טרפון יוכיח (ברכות י'): שהחמיר להטות כב"ש ואמרו לו כדאי היית לחוב בעצמך שעברת על דברי בית הלל, אע"פ שמחמיר היה, וזה שענין מחלוקת בית שמאי ובית הלל היה ענין כבוד לישראל מפני המחלוקת הגדולה שרבתה ביניהם, וסוף סוף נגמר שהלכה כבית הלל לעולם, הנה קיומה של תורה שגמר דין זה ישאר בכל תוקף לעד ולעולמי עולמים ולא יחלש בשום פנים שלא תעשה תורה חס ושלום כשני תורות, ועל כן לדעת המשנה הזאת יותר חסידות הוא להחזיק כבית הלל אפילו לקולא מלהחמיר כבית שמאי. וזה לנו לעינים לראות אי זה דרך ישכון אור באמת ובאמונה לעשות הישר בעיני ה':

מסכת שבת דף קיט עמוד א

בעא מיניה רבי מרבי ישמעאל ברבי יוסי: עשירים שבארץ ישראל במה הן זוכין? אמר לו בשביל שמעשרין שנאמר עשר תעשר עשר בשביל שתתעשר. שבבבל במה הן

זוכיין? אמר לו בשביל שמכבדין את התורה. ושבשאר ארצות במה הן זוכיין? אמר לו בשביל שמכבדין את השבת, דאמר רבי חייא בר אבא פעם אחת נתארחתי אצל בעל הבית בלודקיא והביאו לפניו שלחן של זהב משוי ששה עשר בני אדם ושש עשרה שלשלאות של כסף קבועות בו וקערות וכוסות וקיתוניות וצלוחיות קבועות בו ועליו כל מיני מאכל וכל מיני מגדים ובשמים וכשמניחים אותו אומרים "לה' הארץ ומלואה וגו'" וכשמסלקין אותו אומרים "השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם." אמרתי לו בני במה זכית לכך? אמר לי קצב הייתי ומכל בהמה שהיתה נאה אמרתי זו תהא לשבת. אמרתי לו [אשריך שזכית] וברוך המקום שזיכך לכך.

רבנו יונה - משלי פרק ג פסוק ו

גם יש לפרש "בכל דרכיך דעהו" אל תשכח בטרדתך במלאכתך זכרון מחשבת עול שמים ויראתו ורוממותו, "והוא יישר אורחותיך" ובזה תצלח מלאכתך;